

ב"ה

קונטרס

ללכת בדרכיו ולחזק בדקה

במשנת רבותינו נשיאינו

בתיקון עירובין ברשות הרבים

חלק ד

ב"ה

בקונטרס זה בעזהשי"ת
יתבאר ויתבסס בבירור וביאור
דברים המפורשים של הצ"צ בחידושים שבת סד, א
אף לרבנן י"ל אם הפרצות רחבות יו"
"אמות י"ל הוי רה"ר

ואף שגדולי ישראל אחרים אוחזים שיטה אחרת, מ"מ, זהו שיטתו
של הצ"צ.

נבאר מקורו והוכחתו, מדברי התוס' בקושייתם, ותירוצם, ביאור
קושיית הגמ' משיטת חכמים בפסי ביראות לדברי
ר' יוחנן בירושלים.

נוכיח שלדבריו אינו קשה הקושיות שהקשו כמה מגמ' זו, ואדרבא
ביאור התוס' בסוגיית זו עצמו מהווה הוכחה
לשיטתו,

הוכחנו בעליל שאין שום סתירה ממק"א בדברי הצ"צ

דבריו בפסקא הנ"ל הם יסודיים ומרכזיים, שבזה מייסד ומבאר
פסק אדמה"ז דצוה"פ מועיל בר"ה מה"ת
תלוי בדברי התוס', כתירוץ על קושיא שחילקו בין פירצה טז לפחות
מטז

שקו"ט עוד שדוקא ע"פ חילוק הנ"ל בין פירצה טז לפחות, לדעת
הצ"צ, מתיישב כמה קושיות שישנם על הביי"א

ערכתני וסידרתי בסייעתא דשמיא
שמואל זאיאינץ
ברוקלין נ.י.
אלול ה' תשפ"ב

ב"ה

אדה"ז מבוססת על דברי התוס'
הנ"ל המחלקים בין פירצה פחות
מטז לפירצת מט"ז ויותר בדעת
חכמים.

הקדמה

ב) ולגוף קושיית הבית אפרים
המוכיח שחכמים סוברים "לא
ארום"מ" גם בט"ז מ"גמרא
מפורשת" היפך דעת הצ"צ, הנה
הצ"צ בדבריו הנ"ל מביא מדברי
התוס' באותה "גמ' מפורשת"
עצמה וממנה גופא היא הוכחתו
שאדרבא, חכמים מודים לר"י
בפירצה טז. ואדרבא: דברי התוס'
הנ"ל קשים מאוד להבית אפרים
עד שהוצרך לדחוק ולפרש אותו
התוס' שלא כפשוטו לשונו.

ג) אין צ"צ אחר שכתוב בו אחרת
מדעתו הנ"ל. ואדרבא, כל הצ"צ
שהגיעו לידינו העוסקים בענין זה
אזי או שמחזקים סברא זו (כגון
בחידושים לשבת, א), או שאין זה
סותר כלל לדבריו בעירובין נט, א
הנ"ל, או שאינו מדבר שם בדעת
חכמים אלא בשיטת ר".י. מקום
אחד יש שנראה שם שכותב
להיפך, אך כפי שנתברר בבירור
גמור שאין אחריו ערעור (ע"פ
הצילומים שהגיעו לידינו מכת"י
של הצ"צ מקטע זה, שהוא נכתב
בהיפוך הגליון של דבריו בחידושים
למס' שבת, ואינם חלק משו"ת,
אלא שהמדפיסים של ספרי הצ"צ
הכניסו את הקטע בתוך השו"ת),
ששם כתוב בפנים להדיא כמו

בהמשך לג' הקונטרסים הקודמים
ללכת בדרכיו ולחזק בדקה"
שיצאו לאור בשנה האחרונה, באנו
עתה בזאת בקונ' הנוכחי לחזק
דברינו הקודמים ולבססם, לבאר
ולייסד את הנקודות העיקריות בכל
הנ"ל ואלו הן: א) להראות בעליל
שהצ"צ כתב להדיא (חידושו
לעירובין סד, א מדפי הצ"צ) וזו
שיטתו שגם לדעת חכמים
(הסוברים "לא ארום"מ")
כשהפירצות פחות מיג ושליש,
מ"מ) הרי כשהפירצה ודרך רה"ר
יותר מטז אמה בוקעים בה מודים
הם במקרה זה ש"אתו רומ"מ".
ולמרות שישנם מהאחרונים (כמו
הבית אפרים) הסוברים אחרת,
מ"מ זו דעת הצ"צ המפורשת. הוא
כותב ומבאר דבר זה בדיו על הקלף
מפורש וכותב מקורו (תוס' עירובין
כב, א) ומבארו היטב. וברור הדבר
שאין להקשות מכך שהבית
אפרים סבר אחרת, שכן הבית
אפרים סבר חדא והצ"צ סבר חדא.

ועוד: ברור מתוך דברי הצ"צ הנ"ל,
לא זו בלבד שכך היא דעתו אלא כך
הוא אף לומד בתוך דברי אדמוה"ז.
ואכן מברר בזה מקור לדברי
אדמוה"ז שצוה"פ מועיל מה"ת
אפי' ארה"ר גמורה, ששיטת

מחיצות הוא מחמת "מבואות ירושלים מפולשים לה" (והיינו מבואות שיש עליהם דיני ותורת ר"ה, שממנה בוקעין לתוך מחיצות החומה), ולא מחמת ש"מחיצות הבתים" "סילקו" אותה.

דברים המפורשים של הצ"צ
בחידישים שבת סד, א

**"אף לרכב י"ל אם
הפרצות רחבות ין אמות
י"ל הוי רה"ר"**

ביאור הצ"צ את הגמ' בעירובין כמסייע ליה

קודם שנתחיל לבאר, נבהיר הנקודה העקרית: מהי שיטת הצ"צ (ובמילא אדמה"ז, שהרי הצ"צ מבאר דבריו, בהמשך לדברי אדמה"ז), בענין "לא אתו רבים ומבטלי מחיצה" בדעת החכמים, האם סובר דהם סוברים כן בכל ענין או דוקא במקרים מסויימים.

ולדוג': האם סוברים דוקא כשיש פירצה י' (או יותר מ') ולא ביותר מ"ג ושליש, או האם סוברים כן

שכתב בחידושיו לעירובין דלעיל שלחכמים כשיש ר"ה טז אמות יוצא ובוקע מתוך מחיצות, הרי"ז ר"ה, וברור לכל, שמה שכתב בהיפוך הגליון היה מהדורא קמא, והכתוב בפנים הגליון הוא מהדורא הסופית. היוצא לנו מהנ"ל שמסקנת הצ"צ גם שם היא כדבריו בעירובין נט, א הנ"ל

ד) ביארנו עוד קושיות שיכולים לעלות על דברי הצ"צ.

ה) הוכחנו בכמה הוכחות לשלול ההו"א לפרש בדברי השו"ע, שווע"ר, והרמב"ם: שכשכותבים "מקום מוקף בד' מחיצות" (הרמב"ם) או "שיש להם חומה", אי אפשר לומר שהכוונה על "חומה של ב' מחיצות", אמירה כזו מושללת ואינה אלא בורות. עוד הוכחנו שאף הבית אפרים שקשה משיטתו על דברים אלו (שהיא קושייא חמורה וחזקה על שיטתו), ביאר הכוונה באו"א (שאינן "ניכר" מבפנים שיש מחיצות בחוץ), ולא העלה על דעתו סברא רחוקה כזו לומר שכשכתוב להדיא ד' מחיצות אין הכוונה לד' כי אם לב'. גם ביארנו בפשטות: שמ"ש רבינו הזקן, וכן הרשב"א בלשונם "שאינן לה אלא ב' מחיצות" אין כוונתם למחיצות ממשיכות, אלא שב"תורת"ו ו"שם" ו"כח" המחיצות אינם אלא ב' מחיצות, כדמוכח כן מכללות דבריהם. ואף מבואר מדברי הרשב"א עצמו, ומתבאר עוד ממנו, שמה שאין להם "שם"

אפי' כשיש פירצות יו אמה או דוקא בפחות מזה?

הרי כשדנים בזה, הנה לכל לראש ברור הדבר שאפי' אם נמצא מחכמי וגדולי ישראל שסברו בדעת חכמים ש"לא אתו רומ"מ" בכל ענין, אפי' ביותר מטז אמה, ואף מוכיחים כך בכמה הוכחות אין בכך בכדי להוכיח שכן היא דעת כל גדולי ישראל. ואם נמצא מגדולי ישראל שכותבים להדיא דדעת חכמים היא בפירצה פחות מטז"ז דייקא חולקים הם על אלו הסוברים אחרת כדרכה של תורה.

ובנידון דידן, הרי שהצ"צ כותב בנושא זה להדיא דברים מפורשים, שחור על גבי לבן. אם כן למרות שישנם כמה שנתעלמו מדבריו כמה פעמים, ועדיין עומדים הם עיקשים בהתעלמותם. הרי אין יכולים להכחיש שכן כתב להדיא, ובאחד מהמקומות כותב בנוסח זה בפירוש שאין דרך להשתמש ממנו.

(בנוסף על כך שזהו פירוש דבריו בעוד מקומות, ובהלכה של אדמה"ז סי' שמ"ה סי"א, כיון שכל פרוש אחר: א) אין לו שום אחיזה בדברי אדמה"ז כלל וכלל, ב) אין להם הבנה בעצם הענין (ולדוגמא: הביאור שכוונתו היא מצד דין "סילוק מחיצות", הרי: א. אין דין זה מתפרש בדברי הגמ' בציור דידן; כל דין זה בגמ' עירובין צג, ב).

ב. הבית אפרים עצמו מעלה סברא אחרת (אינו משתמש עם הרעיון

"דסילוק מחיצות") , שכשהמחיצה לא ניכרת מבפנים אין זה מחיצה, וביאורו זה קשה לפרשו בכוונת אדמה"ז מכמה טעמים: א) לא כתב כן, ב) פשטותו נסתר מהלכה מפורשת, בנוגע ללחי ומחיצה השווה מבפנים ונראית מבחוץ, שאכן הוי מחיצה כו', אך לא נאריך בזה אלא נתמקד בעיקר דברינו והם מהי דעתו דהצ"צ מפורש בענין זה),

ואלו הם דברי הצ"צ המפורשים בחידושי שבת סד, א: "...ואף לרבנן י"ל דוקא פרצות של עשר לא אתו רבים ומבטלי מחיצתא, דהא יש כאן מחיצות גמורות. ואפשר אף אם הפירצה יותר מעשר כל שאינה רחבה י"ו אמה י"ל דנהי דאינו ר"ה, אבל ר"ה נמי לא הוי. רק ה"ל כרמלית אבל אם הפרצות רחבות יו אמות י"ל הוי ליה רה"ר..."

שוב נחזור ונאמר כי על דברי הצ"צ הללו הכתובים הכי מפורש מבוססים דברינו. שכן כאן כותב שיטתו ודעתו בענין זה במלים ברורות ומפורשות (ואף מייסד שיטתו זו על התוס' בעירובין כב, א) כיתדות של ברזל ומוכח שזו דעתו. ובאף מקום אחר אינו כותב דעה להיפך מזה, אם כן ברור ופשוט שדעת הצ"צ היא דאף לחכמים בפירצה ט"ז ה"ז רה"ר. זו דעתו ואין החי יכול להכחיש את החי. מכאן ואילך מוטל עלינו לדון האם ישנם גמ' הסותרות את זה או שישנם גמ' להיפך המוכחות כך.

ב"י שכתב לחכם אחד שדומה למי שאחר שלמד כל מסכת עירובין כו' ונפלאתי איך טחן הדברים שהוציא מפיו וכתב שאין צריך לפנים ולדבריו כל מה שנתחבטו בזה ללמוד מדברי רבה בב"ח שאמר ירושלים כו' היא כר"י ולא כרבנן ליתא דגם רבנן מודו בהא שאם אינן נעולים הוא ר"ה כיון שהשערים רחבים י"ו אמה אין מועיל שם ד"מ ומה לי לאחר שנפרצו או קודם שנפרצו ואין שם דלתות נעולות":

שאלתו במלים פשוטות: כיצד אפשר לומר שחכמים סוברים שב"ו אמה "אתו רומ"מ", הרי הגמ' הוכיחה בעירובין כב, א מדברי ר' יוחנן שירושלים היא רה"ר (לולא דלתות הננעלות) שאינו סובר כחכמים, נמצא אם כן לכאורה ברור מגמ' זו דחכמים סברי שלא אתו רומ"מ בכל ענין וא"כ מוכרח שר' יוחנן הוא כר' יהודה דייקא, דאל"כ הרי אפשר לומר דר' יוחנן כחכמים שבפרצה ט"ז מודי דאתו רומ"מ.

הנה המשכנות יעקב עצמו כתב להבי"א על כך: שאכן כנים דבריו ולדעת חכמים "לא אתו רומ"מ" גם בפירצה טז, ואין חילוק בענין הבקיעה בכמות הרבים לדעתו, וכשם שבפחות מט"ז לא אתו רומ"מ כך סוברים חכמים גם ביותר מט"ז דלא אתו רומ"מ.

אלא שלדעת המשכנ"י בנוסף לנדון דידן אם אתו רומ"מ הרי עצם הפירצה מבטלת שם המחיצה

ומכאן והלאה זהו הדין, ובדעת הצ"צ אין כלל מקום לדון שכן כתב דעתו ופירש דבריו להדיא.

וכן אם ישנם מקומות שאפשר לבאר ולהוכיח בדבריו שדעתו להיפך פשיטא שדבריו המפורשים שאין ברורים מהם כאן הם המבטאים דעתו ושיטתו, וכן כותב כך מפורש פעם נוספת בשבת ו, א, ובשאר מקומות אין הכרח כלל לבאר ההיפך וכפי שיתבאר אי"ה לקמן.

קושיית הבית אפרים

יש שהקשו שהרי הבית אפרים הוכיח מגמ' מפורשת שא"א לומר לחכמים "אתו רומ"מ" אפי' בפירצה יו, ואף המשכנות יעקב הודה לקושייתו זו, עד שפירש כוונתו באופן אחר, אך לעצם קושיית והוכחת הבית אפרים מסכים עמו. ובקושייתם זו מקשים על דעת קדשו של הצ"צ, ונוכיח בעליל שאין שום קושייה עליו.

ולעצם קושיית הבית אפרים והוכחתו מהגמ', וז"ל בשו"ת בית אפרים אורח חיים סימן כז:

"ולולי כי מוחזקני במכ"ת דדייק וגמיר שמעתא הייתי אומר כמו שכתב בסוף ספר נה"כ בשם תשו'

דרבנן במקום רוחב טז יצטרך
 צוה"פ", היינו שהוא עצמו מרגיש
 שפשטות קושיית התוס' היא היא
 יסוד הסברא היפך כל דבריו,
 ובפשטותם התוס' רוצים לומר
 שגם לרבנן ברוחב טז אמה יצטרך
 צוה"פ!, ואכן אלו הם דברי הצ"צ
 שם, בהיוסדו על דברי התוס' אלו,
 דברים מפורשים, מוכיח מהתוס'
 כפשטותו דמסייע לשיטת הצ"צ
 דבפירצת ט"ז יודו חכמים דאתו
 רומ"מ)

ובמילא כשלומדים התוס' כפי
 שמבוארים בדברי הצ"צ מבינים
 התירוץ על קושיית הבי"א,
 שבפשטות הנה הצ"צ מתבאר לפי
 תי' הא' בתוס', שכוונת הגמ' לומר
 שלפי חכמים (הגם שגם הם
 יכולים לסבור שבפירצה יו אמות
 "אתו רומ"מ" מ"מ) כיון שעשו
 צוה"פ לירושלים, לכן אע"פ שיש
 פירצה טז אמות, הרי לפי שיטתם
 לא היה צריך להיות דלתות, משום
 שיש צוה"פ, ורק לדעת ר' יהודה
 דאתו רומ"מ אפי' בפחות מטז
 אמות לשיטתו צריכים דלתות
 אפי' כשיש צוה"פ לפירצה טז
 אמות.

היוצא לנו מזה: שלא רק שאין
 "סתירה מגמרא מפורשת" לדברי
 הצ"צ, אלא ההיפך ממש הוא
 הנכון, הצ"צ מייסד חילוקו בדעת

(ואף פירצת י') ללא קשר לרבים
 הבוקעין, ומחלוקת חכמים ור"י
 היא כשיש צורת הפתח ואכ"מ.

(ובאמת אין הכי נמי דיתכן לומר
 שבזה סובר אדה"ז כהמשכנ"י,
 והארכתי בזה בקונ' הקודמים
 שמפשטות לשון אדה"ז, וכן מבאר
 בדבריו הדברי נחמיה, דסבירא ליה
 דכל השיעורים שמביא רבינו הם
 שיעורים דאורייתא ואכמ"ל).

¹ הנה כבר רמזנו לביאור לקושיית
 זו בקונטרס שעבר, ובאמת הצ"צ
 בהמשך דבריו מוכיח שיטתו
 מדברי התוס' שם, שמבואר
 בדבריהם שכשיש פירצה ט"ז
 אמות, יש לומר דגם הם יודו "אתו
 רומ"מ" והיא היא מה שהקשו
 התוס' כיצד מקשה הגמ'
 קושייתו. והיינו: שקושיית הבי"א
 על דעת הצ"צ, היא היא גופא דברי
 התוס' בקושייתם בד"ה והא אמר
 ר' יוחנן.

והנה הבית אפרים עצמו בהמשך
 דבריו הביא דברי תוס' אלו וכתב:
 "וכבר הקשו כן התוס' דמאי מיייתי
 מירושלים שהיו רחב י"ו לפסין
 ותירצו ד"ל הואיל והי' לירושלים
 צוה"פ דחשיב כמחיצה לא היה
 לרבים דבקעי לבטל המחיצה",
 (ועיי"ש היאך פירש פירוש אחר
 בדברי וכוונת התוס' בד"ה וגם
 נראה, באופן "שדברי התוס' אינם
 אמורים שיהיה כן לדינא אליבא

מפורשות וברורות היטב היטב דבפירצה יותר
 מט"ז מודו חכמים דאתו רומ"מ.

¹ מובן ופשוט ביותר, וכפי שהודגש לעיל
 מספר פעמים הלך ושוב ונכונים הדברים גם
 פה, דאין בקושי' זו כל נפק"מ לברר דעת קדשו
 דהצ"צ, שכן כנ"ל את דעתו כתב הצ"צ

שאינן לה תוקף כזה אינה מבטלת כוחן של המחיצות.

(וראה מה שייסדנו בקונטרס הב' בדברי אדמה"ז בעניינים אלו, שכשרה"ר ורה"י מתנגשים, הרי הדבר תלוי בכוחן ובחוזק שבהם, כדי שנאמר שא' יגבר על השני, ולדוגמא: במחיצות קלושות יותר (כמו "בידי שמים") הרי"ז מתבטל בקלות יותר בבקיעת הרבים, אבל מחיצות חזקות יותר, כמו מחיצות "ביד"א הרי הם לא מתבטלות בקלות יותר אפי' בבקיעה של רבים, וכמבואר החילוק בזה בתוס' עירובין כב, ב, ומענין זה נראה שיש להבהיר כמה עניינים המבוארים בדברי אדמה"ז בקו"א בס' ש"מ"ב. עיי"ש).

ובעצם: כבר הבאנו כמ"פ, שבדברי אדמה"ז עצמו אכן יש לפרש דבריו בס' ש"מ"ה סי' א' ברוחו של המשכנות יעקב: והיינו שאי"ז מה ש"בקיעת הרבים" מבטל המחיצות, אלא מה שעצם הפירצה בתוך המחיצה מחליש כוחן של מחיצות. ואין להקשות על זה, שהרי המשכנות יעקב עצמו סובר שהפירצות פוסלות מדא' קודם שעשה הצוה"פ, ואדמה"ז סובר שאין הם פוסלות מדא' קודם עשיית צוה"פ, שהרי אין זה נכון כלל, וכפי שהוכחנו בעליל בקונטרס הג' שגם אדמה"ז סובר שפירצות אלו, מהווים פסול במחיצות מדא' (ולדוגמא: דברי הדברי נחמיה שכן הוא לענין פסי ביראות שבפירצה יותר מיג

החכמים דווקא מגמרא מפורשת הזו, ומדברי התוס' בקושיא זו של הגמ' (ומדברי תי' הא' של התוס', שלפי זה, ברור ש' לא רק שאין סתירה מגמ' מפורשת, אלא) יש ראיה מפורשת מתוס' בביאור אותו פסקא של הגמ' מפורשת, ומתוס' מפורש א"כ שלחכמים יש לומר ש"אתו רומ"מ" בפירצה טז אמה.

וממילא נמצא: שמזה מובן בפשטות, שכן למד הצ"צ, וכן פירש בכוונת אדמה"ז, וכן מתפרש בפשטות, בלי דיחוקים ופירושים מעוותים בפירוש ההלכה במחבר סי' שמ"ה ס"ז, ורבינו הזקן ס' שמה סי"א.

כמו"כ אין מקום לחזור ולשאול: אם המחיצה מתבטלת בבקיעת הרבים, א"כ מה לי בגודל הפירצה, ואם בפירצה פחות מיו אין בקיעת הרבים מבטל המחיצה, למה נאמר שביו יבטל המחיצה, ומה לי בבקיעת הרבים שיהיה בגדול פירצת המחיצה?

שכן לזה נאמר: שאפשר שהצ"צ (שכתב דברים מפורשים לחלק ביניהם) לא סב"ל לקושיא, ואפשר שכמו שזה בכל עניינים אלו, הרי הדברים "יחסיים", ודוקא צירוף של בקיעת רבים, במקום רחב שיש בו שיעור של ר"ה, בזה מתחזק כוחו של "בקיעה" הזו, שהיא בקיעה בתוקף של שיעור של "רשות הרבים" והיא מבטלת כוחן של המחיצות, משא"כ בקיעה

מדאורייתא, אם הרבים בוקעים בהם, ס"ל לר"י דמבטלי מחיצתא, וכן ס"ל לר' יוחנן, וחכמים פליגי גבי פסי ביראות וס"ל דלא אתו רומ"מ..ולפי"ז ירושלים אף שאין דלתותיה ננעלות בלילה הרי היא רה"י...":

ומזדעקת מאליה התמיהה, היאך כותב אדם שיש ראייה מזה שהצ"צ כותב דלא כדבריו המפורשים לעיל שחור על גבי לבן, כשיכול לקרוא לאט ובמתינות ויראה שגם כאן סובר כמו שכתב בחי' לשבת, שהרי: א) כפי שהבאנו הרי הצ"צ בשבת ייסד דבריו אדברי התוס' בעירובין בקושייתם ותי' הא', ובתי' הא' שם פירשו: שלחכמים ירושלים, כיון שהיה לו צוה"פ, הרי היא דומה למקום של פירצה פחות מיו אמות, ואין לו צוה"פ, נמצא: ברור מהגמ', שאע"פ שירושלים היו לו פירצה יו אמות, כיון שהיה לו צוה"פ הוי ליה כאילו אין פירצה של יו אמות, ולכן חזר לשיטתם: "לא אתו רומ"מ"! (בנוסף למה שמרומז בדברי הצ"צ עצמו באותה פיסקא, כמה שורות לפני"ז: "...שבוקעין, וכאילו אין שם פתח ולא גיפופי", והיינו שירושלים בנוסף על שהיה לו פתח היה לו ג"כ גיפופי שלכן הרי"ז דומה ממש לפסי ביראות, בפחות מ"ו אמה, וכנראה: שלאחר תי' הא' של התוס': שבירושלים היה לו צוה"פ, הרי יש לפרש שהיה לו גם גיפופי ומיעטו הפתח ל"ד אמה והיה לו פסי

ושליש אין מועיל פסי ביראות מה"ת). וכמו"כ אין להקשות, שדברי אדמה"ז אינם כמו המשכנות יעקב: כיון שלמשכנות יעקב גם בפירצת י' מתבטל המחיצה מדאו', ולדברינו אין הם מתבטלים עד שיש פירצה יו אמות: שבאמת כנ"ל "גברא אגברא קרמית"? , אבל באמת גם לאדמה"ז: כשיש פירצה י' מתבטל כח המחיצה שאי"ז רה"י ממש, אלא שאעפ"כ בכוחה של מחיצה זו לבטל הר"ה, אבל כשישנו פירצה יו, הרי תבטל כח המחיצה עכ"כ (שלא רק שאין מהוות רה"י אלא עוד) שאין הם מבטלים הר"ה).

וכנ"ל: שכוחות הללו מתנגשים באופן יחסי וכשזה קם בחילא יתיר יש בכוחו לבטל השני, באופן שכשלא היה קם בתוקף כ"כ, לא היה בכוחו לבטל כוחו של השני.

דברי הצ"צ במילואים אינם סותרים אלא אדרבא מסייעים.

וכבר כתבנו בעבר בעליל, שאין דברי רבינו במילואים שום סתירה לדבריו המפורשים כאן: בעירובין עמוד יא כתב וז"ל: "וכמו"כ גבי ד' פסין דביראות דהוו רה"י

אפי' "דיוק קלוש", אלא זו תוצאה של קריאה שטחית ממש שמובילה אדם לחשוב שיש כאן סתירה ולו קלושה, שהרי:

הכתוב כאן הוא (אינו עיון בשיטת החכמים, אלא) חקירה בשיטת ר' יוחנן. דדעת ר' יוחנן היא שאתו רבים ומבטלי מחיצה, ואעפ"כ אינו סובר כן ר' יוחנן אלא ביו אמות שאז מבטל רה"י, והוא רה"ר כמבואר בדבריו לענין ירושלים, (ואפי' כשיש לו צוה"פ), ולר' יהודה ביג אמות ושליש, שדווקא ביותר מזה אז מתבטל שם רה"י שבו בבקיעת הרבים בתוכו ומבטלי מחיצה, "אבל ב' אמות לכו"ע לא מבטל מחיצתא".

וזהו שמקשה שם בההמשך: דכיון " וחצר שהרבים בוקעים כו' מיירי שהפתח רק עשר אמות כדפרש"י ז"ל (ד"ח סע"א). מש"ה לכ"ע הוי רה"י לשבת ועיין בתוס' (ד"ו ע"ב ודף כ"ב ע"א) ובהריטב"א שם ושם שבחצר שבוקעים בו רבים, אפילו ר' יוחנן ור' יהודה מודים שהוא רה"י לשבת ולכן קשה: " וא"כ חזר הקושיא לדוכתא מדוע פרצת מבוי מצדו בד' טפחים אי בקעי ב' רבים", מה הסברא לומר שפרצת מבוי בצדו ד' טפחים פוסלתו אי בקעי ביה רבים,

ביראות) שלכן לחכמים בענין ומידה של פסי ביראות, "לא אתו רומ"מ" (אפי' מדרבנן).

ונמצא שלא רק שאין סתירה מדברי הצ"צ במילואים, לדברי רבינו בשבת, אלא שדברי רבינו בשבת משלימים והם ענין אחד עם דברי הצ"צ במילואים, וכפי שכבר הוסבר בארוכה בקונטרס הג'.

דברי הצ"צ בשו"ת או"ח מא

בנוסף² אין סתירה מדבריו בשו"ת אורח חיים סימן מא (שיש המקשים משם), שכתב: "ועוד דכל הא דאתו רבים ומבטלי מחיצתא לר"י ור' יוחנן זהו כשרוחב הדרך ט"ז אמה כמו ברה"ר. ולר"י ב"ג אמה ושליש גבי פסי ביראות. משא"כ בעשר אמות י"ל לכ"ע לא מבטלי מחיצתא".

לומר שיש כאן איזו "סתירה" לדבריו המפורשים במקור ובבירור?! לומר שכתוב כאן שלשיטת חכמים גם במקום רחב טז "לא אתו רבים ומבטלי מחיצה"?!, לא זו בלבד שאין בזה

² מעבר לכך שהוא במקום שהוא דן בענין זה ממש, דלא כבאו"ח שם דהובא כבדרך אגב ושלא במקומה וכיוצא

הצ"צ, לבאר שלדעתו אין צוה"פ מועיל בר"ה, ודוקא פסי ביראות מועילים, וז"ל:

“וא”כ לפי”ז י”ל אף דלרבנן דלא אתו רומ”מ היינו מחיצה גמורה, אבל מחיצה דצוה”פ י”ל אתו רומ”מ...ופסי ביראות עדיפי...” ואח”כ מוסיף: “גם י”ל דבפסי ביראות שאני דליכא יו אמה ואין זה רה”ר”, דנראה ברור שכותב: שאפי’ פסי ביראות שבזה ברור שאמרו חכמים “לא ארומ”מ”, מ”מ לא יועיל בפירצה יו אמה, שבזה יאמרו “אתו רומ”מ”!

עוד יש להעיר בזה: שהצ”צ המשיך שם, “וכ”מ בהרמב”ם פי”ז ה”י דצוה”פ לא מהני כלל בתיקון רה”ר כמו דלא מהני לחי או קורה”, ויש להוסיף, שלפי”ז יש לדייק גם שאין מועיל אף פסי ביראות, שהרי אומר שהדרך היחידה לתקן הוא במה שיתקן דלתות, וכמו דלא מועיל לח וקורה וצה”פ, כמו”כ אינו מועיל פסי ביראות, ורק דלתות (אלא שבזה חידש שיועיל “ראויות לינעל” וא”צ “ננעלות” ממש).

ואם ר’ יוחנן במסקנא סובר כר’ יהודה (כפשטות הגירסא “כאן ולא סב”ל”) נמצא שגם הוא סובר ביג ושליש בבקיעת רבים מבטל פסי ביראות, אבל חכמים חולקים עליו בפסי ביראות ביג אמה ושליש (וביו כשיש צוה”פ), ואין בקיעת רבים מבטל אפי’ ביותר מיג ושליש שם ר”ה,

אבל אין מזה שום רמז (וכנ”ל אף “דיוק קלוש”, אלא קריאה שטחית) לומר שבשיטת חכמים מוכרחים לפרש האם פירצה יו ובקיעת רבים בתוכו מבטל המחיצה או לא, לא על זה דן הצ”צ שם, ואכן לדברי הצ”צ המפורשים במס’ שבת, כשכתב חידושיו “אליבא דהילכתא” איתא להדיא דבענין זה “אתו רומ”מ” גם חכמים. ואין להוליד “סתירה” יש מאין כשאין זה הנושא שם. ופשוט ממש לכל בר ברבי. ודו”ק.

הוכחת הצ"צ בריטב"א כשיטתיה

**שקו"ט בדברי הצ"צ
דברי הריטב"א
בכ"מ דמשמע
דבריו שאין חילוק**

הנה בנוסף על המבואר לעיל בדעת הצ"צ בדברי התוס', הנה יש להוסיף שכן נראה מדבריו גם בביאור שיטת הריטב"א. והוא מ"ש הצ"צ עירובין שם סג, א מדפי

בין פירצה טז לפחות

מטז

הנה בנוסף על המבואר לעיל שהצ"צ כתב ששיטת התוס' בעירובין כב, א ד"ה והא אר"י הוא שגם לחכמים הסוברים "לא ארומ"מ", מ"מ שאני בפירצה טז אמות,

ובזה "אתי רומ"מ", הנה יש להוסיף שכן נראה מדברי גם מדבריו בביאור שיטת הריטב"א, והוא מ"ש הצ"צ עירובין שם סג, א מדפי הצ"צ, לבאר שלדעתו אין צוה"פ מועיל בר"ה, ודוקא פסי ביראות מועילים, כותב שם בקיצור:

"וא"כ לפי"ז י"ל אף דלרבנן דלא אתו רומ"מ היינו מחיצה גמורה, אבל מחיצה דצוה"פ י"ל אתו רומ"מ...ופסי ביראות עדיפי..." ואח"כ מוסיף: "גם י"ל דבפסי ביראות שאני דליכא יו אמה ואין זה רה"ר", דנראה ברור שכותב: שאפי' פסי ביראות שבזה ברור שאמרו חכמים "לא ארומ"מ", מ"מ לא יועיל בפירצה יו אמה, שבזה יאמרו "אתו רומ"מ"!

אבל לכא' יש להבין כוונתו בזה, שהרי הריטב"א כותב עירובין יז, ב "...והנכון כשיטת התוס' כי מחיצות הלמ"מ ואין כולם שוות כו', ה"נ כך הוא דין של תורה דכל

שיש לו מחיצות שלמות בזוית בשיעור אמה לכל צד כעין פס"ב שפס אחד חשובה מחיצה גמורה,

ולא תפסל בשום פירצה

בעולם ובאו חכמים ואסרו בו שלא לטלטל אלא לצורך עולי רגלים כו", (ורבינו הביא דברי הריטב"א זו בתשובותיו לענין אחר, והגם שברור שרבינו מוכיח שהתוס' חולקים על סברת הריטב"א ואפשר לומר שהם חולקים בזה לשיטתייהו, אבל לכא' היאך אפשר לבאר שגם הריטב"א עצמו סובר כן?)

ואולי נאמר: שדברי הריטב"א שאין הפירצה מצד עצמה מבטל המחיצה גם בשיעור טז, ואפשר שגם בקיעת רבים במקום טז אינו מבטל, ומ"מ כשמדובר בטז שנעשה "רשות הרבים", הרי גם להריטב"א אפשר דבקיעת רבים כזה מבטל מחיצה.

אבל עצ"ע (וכמו שהביי"א) (הוצאת דמשק אליעזר תשובה ב' אות יב עמוד שכז) מדבריו עירובין ו, א שכמו שאין לחלק בין טז לפחות מטז למ"ד אתו רומ"מ, כמו"כ אין לחלק בין טז לפחות מטז להמ"ד ד"לא אתו רומ"מ" ובשניהם לא אתו רומ"מ, וביותר כותב שם הביי"א): שהרי הריטב"א מבאר קושיית התוס' עירובין כב, א, היאך הקשה הגמ' מירושלים דהו"ר ר"ה

ולכא' מזה ראייה לדברי הבי"א
שהפירצות היו בקרנות, ובמילא
לא היה פס"ב. וצ"ע בכ"ז.

הנה בעצם הדבר אם נאמר
שנחלקו התוס' אם לחכמים "אתו
רומ"מ" בפירצה טז, יש לפרש
מחלוקתם: שלדעת הריטב"א הוי
עצם בקיעת רבים מבטל המחיצה,
ולכן אינו נוגע אם זה הפירצה טז
או לא, שאין הדבר תלוי בשם
רשות שבמקום בקיעת רבים אא
בעצם הבקיעה, משא"כ לתוס'
הדבר תלוי בבקיעת רבים של
מקום חשוב כגודל ר"ה, עד שיש
הסוברים (וכן נראה להלכה לדעת
אדמה"ז) שלדיעה שצריך ס"ר,
צריך שיהיה בקיעה בשיעור
דס"ר, כיון שצריך בקיעה ממקום
שיש חשיבות המחיל שם ר"ה,
ולפי"ז אפשר לומר, שהגם
שחכמים סוברים שבמקום של
פירצה פחות מטז אין עצם
הבקיעה מבטל המחיצות, מ"מ
אם הבקיעה הוא בשיעור חשוב
כזה, של טז שבדרך כלל מטיל
עליו שם ר"ה, הרי גם לדעתם
מבטל מחיצות.

הערה מדברי הצ"צ בהרמב"ם

עוד יש להעיר בזה: שהצ"צ
המשיך שם, "וכ"מ בהרמב"ם פי"ז

לולא הדלתות, לפסי ביראות שלא
היה שם אלא יג, ות' הריטב"א:
"שמעין מהכא דכל שהדרך
סלולה ועשויה לכך אין הפרש בין
רחב יו או פחות...כי הדדי ניהו",
דלמ"ד "לא אתו רומ"מ" הרי"ז גם
בטז ב"מקום סלולה לרבים". וצ"ע.

ולאידך יש עוד ריטב"א אודות
ירושלים שמביא דברי הגמ'
שלאחר שפרצו פרצות הוי
ירושלים וכתב בעירובין מז, ב:
"ושמעין מהכא... והקשו
בתוספות מהא דאמרינן במסכת
ר"ה (כ"ג ב') גבי עדות החדש
מקום גדול היה בירושלים ובית
יעזק היה שמה ולא היו עדים זזים
משם [ואיבעיא להו] בית יעזק
תנן או בית יזק ומאי קושיא דאי
מוקף מחיצות היה הרי יכולין
להלך את כולו ואי לאו מוקף
מחיצות היה אין להם אלא ד'
אמות וכדאיתא לעיל, **ותירצו**

לפי שביירושלים נפרצו פרצות
וכל שיש פרצה ביותר מעשר
הו"ל כאילו כולו פרוץ, ומספקא
להו אם היתה התקנה לאחר
שנפרצו בה פרצות או קודם לכן,
ולכא' מה לי שהיה פרוץ ביותר
מי', והלא ירושלים היה להיחשב
כפסי ביראות כפלי כפלים שהיו
לה מחיצות בקרנות, ויתירה מזו
עומ"ר, וא"כ לפי פשטות דברי
הריטב"א לעיל לא היה לחלק כלל
בין שום פירצה, כיון ששום פירצה
לא יועיל לעשות פירצה בפ"ב?

אמות, אבל ביו אכן חכמים מודים דאתו רומ"מ. וכפי שנת"ל בארוכה.

אך בעבר³ כתבנו שבת' הב' של התוס' נראה שגם להצ"צ אין מחלקים בין פחות מיו ליו, שהרי התוס' כתבו שם: "ולפי פירוש אחר שפי' גבי על יתר על כך ניחא", וכדברי הצ"צ סב, ד "והיינו דשם בד"ה וכו' תימא כתבו וז"ל ולכן פריך מירושלים אע"ג דרחבה יו אמה כיון דחייבין עליה משום רה"ר ה"ה ברחבה יג דמדאורייתא אין חילוק עכ"ל, ור"ל כשאורך רה"ר מהלכין דרך מבוי כו' דומיא דפסי ביראות הוי המבוי רה"ר אפי' רק רחבו יג אמות ושליש, א"כ לפי"ז בין הפסין היה רה"ר גמורה אע"פ שרחבו יג אמות ושליש ולא יו אמות. ועכ"ז אתו רומ"מ דהפסין. ה"ה דלא אתו רומ"מ דצוה"פ אפי' ברוחב יו אמה".

דמדבריהם בת' הב' לומד רבינו הצ"צ שם, שכשם שמועיל פסי"ב ביג אמה ושליש שהוא רה"ר, הה"נ שמועיל ביו אמה שהוא רה"ר.

וא"כ לכאן לפי' הזה קושיית הגמ' מפסי ביראות לר"י היא, שאם ר"י סובר כחכמים היה לו לנקוט שגם במקום יו "לא ארומ"מ" כמו ביג ושליש המתקצר דהוא רה"ר, וא"כ יוצא לפי"ז שלחכמים אכן אין חילוק בין יו לפחות מיו. ומה שכתב

ה"י דצוה"פ לא מהני כלל בתיקון רה"ר כמו דלא מהני לחי או קורה", ויש להוסיף, שלפי"ז יש לדייק גם שאין מועיל גם פסי ביראות, שהרי אומר שהדרך היחידי לתקן הוא במה שיתקן דלתות, וכמו דלא מועיל לח וקורה וצה"פ, כמו"כ אינו מועיל פסי ביראות, ורק דלתות (אלא שבה חידש שיועיל "ראויות לינעל" וא"צ "ננעלות" ממש).

גם לת'י הב' בתוס' יש לחלק בין עד ט"ז ליותר מכך.

ויש להוסיף עוד, שעד עכשיו הוכחנו וביארנו שדברי הצ"צ יסודתם בקושיית התוס' ותי' הא' ד"ה והא אר", שחילק להדיא בין טז לפחות מטז, ולכן הקשו איך דימתה הגמ' ירושלים לפסי ביראות, דימא "שאני ירושלים דהוה רחבה יו אמות, ופסין ליכא אלא יג ושליש", ותי' "הואיל והיה לירושלים צוה"פ דהוה כמחיצה", שלכן ירושלים נחשב כפחות מיו

3 קונ' ג' ש"ל חודש סיון ש.ז.

גם בלי הצוה"פ. וא"כ יועיל הצוה"פ גם מדרבנן, גם לולא סברת רש"י.

ומסתימת לשונו יקשה לדחוק ולומר שכל דבריו באריכות שם, שגם לחכמים "אתי רומ"מ" בפירצה יו, הוא רק לשיטה א' של התוס' משא"כ לת' הב'. ולכן נראה יותר לומר דאה"נ ענין זה (היינו שלחכמים יודו דביו ארומ"מ) הוא לדעת רבינו לכל השיטות, וגם לת' הב'. ולא כדברינו בעבר דלעיל.

ובאמת עוד נראה שכן הוא לפי דבריו, כיון שלענין הא דצוה"פ מהני בר"ה דאו' גם לשיטת התוס', שאומר כן בפירוש בת' הא', למד רבינו בדף סב, דשהוא גם לת' הב' של התוס', לכל הפחות כשהוא תיקון רק מב' צדדיו, ולכא' לפי פשוט דברי התוס' בת' ב', שפירש קושיית הגמ' "והא אמר ר"י ירושלים..." לפסי ביראות בענין שהיה היג אמה ושליש ר"ה, שהיא חלק המתקצר מהר"ה, וא"כ אין צורך לת' זה, לומר שירושלים היה לה צוה"פ כמו שאמר לת' הא', וא"כ מנ"ל להצ"צ שגם לת' זה מועיל צוה"פ בר"ה גמורה?

ולכן נ"ל: שהתוס' בקושייתו "דילמא שאני ירושלים דהוה רחבה יו אמות, ופסיל ליכא אלא יג ושליש", כלל ב' חילוקים: (א) שירושלים היתה שטח של יו אמה, שהוא שטח גדול וחשוב (שעליה חל שם ר"ה). והיינו שבעצם יו אמות יש לה חשיבות יותר מיג

רבינו הצ"צ שגם לחכמים יודו דביו אתו רומ"מ הוא רק לת' הא' של התוס' (וקושייתם). כן כתבנו בעבר.

אך הנה אחר עיון נוסף נראה שאין זה דבר הפשוט כלל, שהרי כפי שהובא ונתבאר לעיל בארוכה הנה בדף סד, א נוקט רבינו הצ"צ כדבר פשוט שלשיטת התוס' ישנו חילוק בין יו לפחות מיו. ואינו מחלק בין ת' הא' להב'. והרי דבריו שם הם הקדמה להמשך דבריו כדלהלן: מקשה היאך אנו סומכים אצוה"פ לשיטת רש"י שצריך ס"ר, והרי "גדולי הפוסקים" חולקים ע"ז שבעיני ס"ר, ותירוצו מיוסד אג' הנחות: (א) שפוסקים כחכמים ד"לא אתו רבים ומ"מ", (ב) צוה"פ אפי' בר"ה גמורה מועילה מה"ת לשיטת התוס' (וכפי שכתב לפנ"ז בדף סב, ד, סג א, כן הוא לב' ת' התוס') לפי חכמים דוקא, דסוברים "לא אתי רומ"מ" בפחות מטז, והם דוקא סוברים דמהני צוה"פ גם ביו (וכת' הא' של התוס'), אבל לר"י דאתי רומ"מ, לא יועיל צוה"פ מה"ת. (ג) אלא שמדרבנן "לא אתי רומ"מ" גם בצוה"פ, ועל דרבנן סומכים אשיטת רש"י דבעי ס"ר.

מכך נראה דלולא כן היה קשה היאך סומכין אצוה"פ. ולפי דברינו בת' הב' אינו מובן כלל למה לא הוסיף: שישנו גם צד דילמא לחכמים "לא אתו רומ"מ" מה"ת גם בטז אמות לשיטה הב' דתוס',

ולכן כתב הצ"צ שגם לתי' הב' יש הוכחה שצוה"פ מועיל בר"ה, כיון שתי' זה נזקק לתי' הא' בפרט זה, וודאי שמסכים עימו בכך.

ובמילא מובן שגם לתי' זה, אכן שטח של יו אמות חשיב יותר פירצה, מפחות מיו, וגם לחכמים "אתו רומ"מ" בי"ו, וכל דמיון הגמ' היה לדמות פחות מיו כשאין צוה"פ ליו כשיש צוה"פ. אך החילוק הכללי בין ט"ז ליותר מכן הוא לב' תי' התוס'. והכל שריר וקיים.

הקדמה: דברי הצ"צ מתבארים בדעת אדה"ז דצוה"פ מועיל מדאו' ברה"ר גמורה

ע"פ כל הנ"ל יוצא ברור שהצ"צ למד כן גם בדברי אדמה"ז, כדלקמן: הנה לכל לראש רואים בעליל, שדבריו בחידושים בשבת סד, א מובאים בהמשך ובענין אחד עם מה שמפרש שם בכל הפסקא כמה פסקים של אדמה"ז בזה.

ליתר פירוט: כשמחלק שפירצה טז אמות מבטל מחיצה, כותב שם

אמה ושליש, לא מצד שכבר חל עליה שם ר"ה, אלא משום שיש החשיבות של יו (שלכן זה סיבה שיחול עליה שם ר"ה), ואולי בזה אומרים "לא אתי רומ"מ", מחמת "שטח" גדול כזה, משא"כ יג אמה ושליש, (ב) עוד חילוק: כיון שהיתה יו אמה, וחל עליה שם "רשות הרבים", דילמא ברשות כזה לא אתי רומ"מ, משא"כ בפסי ביראות שאינו ר"ה.

אם נבאר שכן כוונת התוס' נאמר עפ"ז: שתי' הא' בא לתרץ ב' הנקודות, ולכן אמר כיון שהיו לה "צוה"פ", וחשיב "כמחיצה" בטלה החשיבות של פירצת יו, והיא כמו פירצה דיג ושליש, כמו כן הוא הערך של יו כלפי חשיבות מחיצה של צוה"פ, וכמו שלא אתו רומ"מ ומבטל מחיצה פסי ביראות בפירצה יג ושליש, הה"נ לא אתי רבים ומ"מ בפירצה יו כשיש צוה"פ, ובמילא נתבטל: הן החשיבות של יו, והן שם ר"ה, כיון שסתום במחיצה.

התי' הב' בא בעיקר להוסיף על תי' הא' (הוספה בלבד, לא דפליג עליה), כלפי הקושיא והחילוק הב' שבין הוה ר"ה ובי"ג לא הוה ר"ה, ולזה כתבו שגם בי"ג מדובר בר"ה כיון שהוא בציור דר"ה המתקצר, אבל גם תי' זה נזקק לתי' הא' שהחשיבות של יו אמה מתבטל בהא שיש לירשולים צוה"פ.

א"כ יסוד פסק אדה"ז דצוה"פ מבטל הרה"ר מן התורה הוא בתוס' (כפי שמבאר הצ"צ שם) וזהו תליא ובחדא מחתא דפרצה ט"ז מבטל מחיצה.

ביאור דברי אדה"ז ע"פ ביאורנו הנ"ל

לאור הנ"ל, ברור ופשוט, שכוונת רבינו בדבריו בסי' שמ"ה סעי' י"א שר"ה במקום "שיש חומה", אין בזה פרוש אחר כלל אלא פרושו הוא שיש לו חומה מד' צדדיו, שזהו דבר הכי פשוט ממש, שלכן מה שכתב ופסק שבענין זה, כשהר"ה "מכוון משער לשער" טז אמה, הרי"ז ר"ה, ואין כאן רה"י משום ש"אין לו אלא ב' מחיצות מב' צדדיו בלבד" פשוט שהכוונה הוא, (כדברי הצ"צ בדבריו), שאין כאן אלא ב' מחיצות מועילות, כיון שב' המחיצות שכנגד חלל השער בטלות, משום ד"אתי רומ"מ" (או) משום שאין המחיצות מתייחסות אליה כשיש פירצה כזה).

ופשוט, שאותם שהקשו היאך כותב רבינו הזקן ש"אין לו אלא ב' מחיצות" באם מדובר בחומה של ד' צדדים, לא הוציאו בקושייתם זו כי אם שגגה מוחלטת תחת ידם,

בהמשך בביאור דברי התוס' עירובין כב, א שממנו ייסד החילוק הנ"ל, שלאור תי' הא' בתוס' מיוסד שצוה"פ מועיל אפי' לפירצה טז אמה, מה"ת, ולכן מוצדקת קושי' הגמ' לדמות ירושלים (שיש בה פירצה טז) לפסי ביראות יגושליש, כיון שצוה"פ של ירושלים ממצטים את כח הפירצה טז אמות. וזהו היסוד לדברי אדמה"ז בסי' שס"ד שפסק כן "לדידן" להלכתא, שצוה"פ מועיל מה"ת אפי' לר"ה, אפי' אין שום מחיצה כלל! אם כן זהו ההסבר לפסק אדמה"ז, ושיסוד דבר זה בת' הא' דתוס' הנ"ל, שהיא מכיון שפירצת יו אמה בר"ה מבטל מחיצה!

ממילא נמצא: שאין זו סברא בעלמא, שמחמת שבפסיקא ההיא מפרש דברי אדמה"ז אזי חילוק הצ"צ של טז אמה הוא גם לפסק אדמה"ז, אלא יתירה מזו, במה שמייסד הצ"צ ומצדיק החילוק שפירצת טז אמה מבטל מחיצה, זה עצמו מצדיק הא דצוה"פ מבטל הר"ה אפי' בפירצת טז, כשדברים אלו נכתבו ע"י התוס' כשמחלקים בדבריהם דפירצה טז מבטל המחיצה גם לרבנן, ולכן הוצרך לפרש שירושלים שהיה בה פירצה טז, הרי לשיטת חכמים (אף שמודים שפירצת טז מבטל מחיצה, מ"מ) כשיש צוה"פ, הצוה"פ מבטל הר"ה!

ומה שכתבתי בעצמי בקונ' הא' שלי, שהיה מקום לפרש כן, זה קודם שלמדתי הנושא בעיון המספיק במקורות, אך כעת אחר העיון הנוסף בנושא ובמקורות, הנה כפי שהראתי בעליל, הצ' עצמו לומד כן בפירוש ומפרש כן באדמה"ז! אין כלל צד וסברא לפרש פירוש אחר בדבריו, והיינו: משאין מקום לפירוש אחר כנ"ל, ושפשטות דבריו מורים כפירוש דברינו כנ"ל בארוכה.

דעת הרמב"ם (כפי שמבאר הרשב"א)

והנה אף פשטות לשון הרמב"ם וביאור הרשב"א בדבריו היא כן, וכך כתב בהל' שבת יד, א וז"ל: "שמקום המוקף ד' מחיצות.... כגון מדינה המוקפת חומה שדלתותיה ננעלות בלילה", היינו שצריך דלתות דוקא להוות רה"י, ואין די בב' מחיצות גמורות מהצד וב' מחיצות נגד חלל הפתח, להוות ד' מחיצות לעשותו רה"י, כיון שחסר בזה "שם ד' מחיצות" שישנו לפסי ביראות.

למרות שבפסי ביראות פוסק הרמב"ם כדעת חכמים שהזורק לתוכו חייב, כיוון שהוא רה"י

שדבר פשוט הוא, כשמדובר אודות המציאות של המחיצות כאן, מדובר ב"חומה" וחומה היא של ד' צדדים ממש, ניתן לבאר זאת אחרת?, אלא שכשרבינו עובר בדבריו לבאר את טעם ההלכה, למה אין כל הד' מחיצות מועילות, לזה אומר ש"כוחן" של "מחיצות" (כלשון הגמ' עירובין כב, א), אינם אלא ב"ב' מחיצות" בלבד, מב' צדדיו, כיון ששאר ב' המחיצות מתבטלות כיון שיש פירצה של טז אמות ואתו רומ"מ.

ומה שהמשיכו וכתבו שכוונת רבינו למושג של "סילוק מחיצות" (בנוסף על הנ"ל, שהצ' פירש דבריו בתוך דברי אדמה"ז ובמילא למד בשיטתו, שמה שהוא ר"ה הוא מצד פירצת טז אמות, ובמילא נראה לפרש כן בפשטות כוונתו, הנה), אזי כפי שכתבנו בקונ' ב' וג' בארוכה אין שום מקום לפרש כן באדמה"ז, ואף לא בעצם הדבר, וכפי שכתבנו לעיל, שאין דברי הגמ' בענין "סילוק מחיצות" בצירוף זה, וגם הסברא של הבית אפרים לפרש שאין "ניכר" המחיצות, אין לה כל הכרח לפרש כן, ואדרבא, מההלכה של "ניכר מבחוץ" (ואינו ניכר מבפנים) בפשטותו לכאן נראה שהיו מחיצה אפי' ניכר מבפנים, ובאופן שאין מקום לפרש כן. ולא ניכנס לזה שוב.

בעירובין צג, ב), סו"ס לאן נעלמו ב' המחיצות שכנגד פתח ההיכל, שהם עומ"ר על הפרוץ, והרי הרמב"ם כתב להדיא שזה דוגמא ל"מקום מוקף ד' מחיצות"!!

לפיכך מתייסד עוד דברינו בדברי רבינו הזקן, שהגדיר בלשונו הזהב "שיש להם חומה" ("סביב"), פשיטא שיש היקף של ד' צדדים כמו כל חומה, אלא שכשמסביר הטעם למה היה ר"ה (כשמכוונים מפולש משער לשער), הרי הוא מסביר שבזה "אין לו מחיצות אלא מב' צדדיו בלבד", וכשם שכן הכוונה ברמב"ם זהו אף ביאור דברי אדה"ז, שאין "כח" ו"תורת" מחיצות אלא לב' צדדיו בלבד. (והרי אף אלו שפירשו (פירוש שאינו נכון בדברי רבינו הזקן וכמו מה שאמר הבי"א) שהכוונה שאין מחיצות החומה מועילות מחמת שאינו ניכר, הרי גם להם מוכרח לומר שהכוונה ב"אין לו אלא מחיצות בלבד" קאי א"תורת" ו"הלכות ו"כח" מחיצות, ולא על שאין היקף החומה מכלל הצדדים). והדברים פשוטים ואין צריך לפנים.

והנה עוד יש לבאר מה שכבר נתבאר לעיל, בקונטרס הג': דלכאוף תמוה, א) דאם כוונת אדמה"ז שפירצה טז אמה מבטל המחיצה או שאין לה מחיצות מועילות, א"כ למה כותב רבינו שבאם רחוק אמה

גמורה, הרי"ז כפי שכתב הרשב"א (עירובין יב, א) "מפני שמבואות ירושלים מפולשין היו", ובמילא משום הכי "והואיל וליכא אלא ב' מחיצות לא היה רה"י", ודבריו ברור מיללו שהטעם שאין כאן "שם ד' מחיצות" אלא "ב' מחיצות" כיון ש"המבואות מפולשין" ואינו אומר כלל הסברא וכיצד ניתן לבאר כך כוונתו, אשר חדשים באו והניחו בתוך פי' הרשב"א והרמב"ם שיש "סילוק מחיצות" (כיון שאין מחיצה שכנגד השער ניכר מבפנים) או משום שאין כאן אלא ב' מחיצות גשמיות, והלזה חומה יקרא?? אתמהה (תימה לי בתמיהה רבתית כפולה ומכופלת כיצד מבארים ואף מפרסמים דברים כאלו).

אלא כיון שהיו המבואות פתוחין ומפולשין לחוץ, אין להם יותר מב' מחיצות, כביאור דברי רבינו הזקן הנ"ל, שאם לא היו מכוונים היה לה יותר מב' מחיצות, ונכלל בזה גם ש"מפני שהם מפולשים" אין המחיצות שמצד חלל הפתח מועילים לקרותו תורת והלכות מחיצות. לפיכך ליכא אלא ב' מחיצות, ופשוט וק"ל. (קשה למצוא טעם בצורך לשלול איזה פירוש מעוות שאין לו יסוד: ש"חומה" פירושו שלא היה מוקף מד' צדדים, ואף אם נאמר שב' מהמחיצות היו מחיצות הבתים (דבר שלא הזכירו הרמב"ם), והם "סילקו" מחיצות החומה שמצדדיהם (כמבואר עד"ז

מבטל הרה"ר, דבפחות מכן לא יהיה "שם ד' מחיצות" וגיפופי הנצרכים לפסי ביראות לבטל שם ר"ה, וכשרחוק אמה אזי כיון שיש "ד' מחיצות" הרי"ז מבטל שם ר"ה מכל הנכלל בתוכה, גם שבתוכה יש שטח של טז אמות, כיון שבד' פינותיו יש "שם ד' מחיצות" הרי"ז שם ר"ה.

אך באמת לענין קושי' הא' (וכפי שכבר כתבנו בעבר) יש להוסיף וליישבו מעין הנ"ל, דאף אם שטח שהוא כנגד רוחב החלל לא היה ר"ה, גם בזה היה לנו לומר: דכיון שהשטח שבכל הדרך הוא טז אמות, הרי כל הדרך (חוץ מרוחב החלל) שלא מוקף מחיצות, הוא ר"ה, באם לא היו מחיצות שסוגרים את השטח, (והרי המחיצות שכנגד רוחב החלל, לא היו לה "תורת" ו"שם" ו"כח" מחיצות, כיון שבוקעין בה, ממקום שיש בה תורת ר"ה, ששם ישנו טז אמה) ולכן: הדרך היחיד לתקנו, הוא עי"ז שסוגרים כל השטח של הדרך של טז אמה, והוא דוקא ב"שם ד' מחיצות" שזה דוקא בד' מחיצות של אמה על אמה.

אלא שכנ"ל: לאחר שבאמת ההלכה שר"ה המתקצר גם היא ר"ה, א"כ גם השטח של החלל רוחב הפתח גם היא ר"ה, ומתחזק הא דבקיעת רבים מתוך שטח דחלות שם ר"ה (מתוך דרך ר"ה שבכללותה רוחב טז אמה, ונמשך לכל השטחים הנמשכים ממנה, גם המתקצרים), מבטלים המחיצות

דייקא מכל צד החלל מבטל הרה"ה, והרי אפי' אם יה רק חצי אמה, ובמילא מתמעטת הפרצה לפחות מט"ז, ויבטל מר"ה, ב) לאידך גיסא: מה לנו אם הפירצה תתמעט מטז, לטו או אפי' ליד, הרי כל שיש ר"ה (טז אמות) ונתקצר בהמשך הרה"ה עד יג שליש או עד לי' אמות הרי זה עדיין ר"ה אפי' שמתקצר בהמשך?

ובפשטות יש לומר: שקושי' האחת מתורצת בחברתה, למרות שהפירצה מתמעטת לטו (לדוג' כשכל צד רחוק חצי אמה), מ"מ אי"ז מספיק לבטל שם ר"ה כיון שהיא ר"ה המתקצר, אבל דוקא כשיש אמה מלאה בכל צד, אזי נעשה כמו "פסי ביראות" שהם אמה מכל צד (כמבואר ברבינו הזקן סי' שמה ס"ה), במילא מדין פסי ביראות יש כאן "שם ד' מחיצות" ולכן הרי"ז מבטל שם הרה"ה מכל החלל, ואתי שפיר.

ואף כשבתוכן יש מקום טז דבקיעת הרבים, כיון שיש "שם ד' מחיצות" הרי כל השטח שבתוכה מתבטל מהיות לה שם ר"ה (והגם שלענין רה"י מה"ת אינו מספיק, אא"כ הגיפופי הללו בשטח יג אמה ושלש, מ"מ לבטל שם ר"ה מספיק אפי' בשטח דטז אמה, ובלבד שבד' קצוות יש גיפופי אמה על אמה מד' צדדיו).

ומהאי טעמא דייקא כשרחוק אמה מלאה בתוך חלל הפתח

והנה המשכנ"י הקשה על שיטת הבי"א (מופיע בספר דמשק אליעזר בתשובה ב' אות יח בעמוד פז), וז"ל: "וגם המג"א לא חלק כלל על דברי השו"ע המצריך דלתות נעולות או עכ"פ ראויות להינעל אף במוקפות מחיצה. עיין בשו"ע בכל המקומות המדברים בזה, וחלילה לחלוק על הוראה פשוטה וברורה...".

ובדמשק אליעזר בהערות שם כתב: "בשו"ע ס' שמה ס"ז ובס' שצ"ב ס"ה, כ' דעיר שיש לו חומה ודלתות נעולות הוה רה"י, ומזה מדייק רבינו דשם ד' מחיצות בלא דלתות נעולות לא מהני, דהרי החומה מקיפה העיר מכל הצדדין ואפ"ה צריכין דלתות נעולות. והנה לכאור' בכל הני המקומות יש לדחוק דמיירי בעיר דליכא שם ד' מחיצות, וכמ"ש בבי"א (עמוד קצח) ובחזו"א ס' קז סק"ח, שיתכן שיהא עיר מוקפת חומה ואפ"ה לא יהא לו המחיצות, והיינו בעיר שעשויה כזה דהבתים שממלאים כל אורך העיר, והעומד נגד הפתח אין לו רק שתי מחיצות, ומש"ה צריכין לו דלתות. אבל מלשון השו"ע (בס' שס"ד ס"ב) הוכיח מבית מאיר שם, דא"א לומר כן, שהרי בשו"ע כ' שם דלאחר שמתקנים הדלתות אין העיר צריכה שום תיקון, ואם נימא דהבתים ממלאים בכל אורך העיר, א"כ הרי העיר הוא מתוקן בלא"ה ע"י המחיצות של הבתים, והדלת

דבוקעים לתוכה, ולכן, לולא שם ד' מחיצות דאמה על אמה מדין פסי ביראות, לא היה מתבטל שם ר"ה מזה.

ונסיים לסיכום: פירוש דברי אדה"ז והרמב"ם והרשב"א הוא כנ"ל, וכל שאר "פירושים" הם סילופים עקומים, שאין מתיישבים בדבריהם הקדושים כלל וכלל, לא בדברי רבינו הזקן ובדברי הרמב"ם שלא רמזום כלל וכלל, ואדרבא הם שללו זאת (כמו שכתבו "חומה" מקום מוקף מד' צדדים) ובודאי שאין אף הכרח וצל של הצדקה לחדש דברים אלו.

**שקו"ט בדברי
השו"ע המחשיב
ר"ה דם כשיש
חומה
ואין צוה"פ
מועיל בזה,
ובדברי הבית
אפרים בענין אין
"ניכר" המחיצה
מכפנים.**

אין נכרין כלל ולכך נקט שיש לה דלתות דבכה"ג בכל גוונא הוה רה"י וצ"ע."

הרי שהבית אפרים בדבריו כתב להדיא שהרמב"ם בכותבו "מדינה המוקפת חומה" כוונתו שמוקף מחיצה מכל צד, (מלבד שזה דבר פשוט ומה מקום יש ללמוד אחרת, שהכוונה שהחומה אינה אלא של ב' מחיצות הבתים, והבית אפרים כלל לא העלה סברא כזו, שיש שחידשו לאחרונה, כאילו הוא אמר כן, כשבאמת אומר להדיא שמדובר במציאות גשמית דהמחיצות, במקום שמוקף בד' מחיצות), ולכן מקשה הכיצד, שהרמב"ם עצמו (הסובר כחכמים, דבפסי ביראות לא אתו רומ"מ) יאמר שבשם ד' מחיצות כזה, במקום במוקף חומה מד' צדדים, ואעפ"כ יצטרך דלתות.

וע"ז תי' שהרמב"ם מדבר באוקימתא נדירה מאוד, שיש בתים ממלאים כל אורך הדרך ממזרח למערב, שלכן אין מחיצת החומה מדרום וצפון ניכרים כלל, ובציור זה דוקא הצריך דלתות כדי שגם בזה יהיה רה"י.

והנה מוכח מכך שגם להבי"א ישוב זה הוא "דוחק" ו"צ"ע", לבאר דקאי באוקימתא זו, ונוסיף עוד כמה הקושי בהבנה בפירושו זה.

אינו מוסיף כלום על כל העיר, וע"כ צ"ל דהמחבר מיירי בעיר כזו דהבתים אינם מסלקין המחיצות של החומה, ואפ"ה לא מהני המחיצות של החומה בלא דלתות נעולות". עכ"ל שם של דברי דמשק אליעזר.

ואלו הם דברי הבי"א: "והנה מה שהקשה דברי הרמב"ם אהדדי מהך דפ"א דעירובין יפה הקשה דאפילו תימא כמ"ש ה"ה דלאו דוקא נעולות אלא ראויות לינעול מכל מקום שם א"א לתרץ כמ"ש"ל דלכך בעינן דלתות ראויות לנעול שיהא שם ד' מחיצות דדוקא התם בפ"ז דשבת דמיירי בשני כותלים לבד אפשר לומר כן משא"כ בפ"א דעירובין שכתב וכן הדין במדינה שהוא מוקפות חומה גבוה יו"ד טפחים שיש לה דלתות ונעולות בלילה רה"י הוא לשון זה משמע אף בגוונא שהיא מוקפת חומה מכל צד אלא שבאמצע יש פילוש מכון משער לשער בעי דלתות עכ"פ ואליבא דר"א פשיטא דא"צ דהא עכ"פ יש כאן שם ד' מחיצות ועדיף טפי שיש גם כן ב' מחיצות מעלייתא,

ובדוחק יש לפרש כיון דלפעמים משכחת שבתוך היקף החומה הבתים בנוים וממלאים כל האורך ממזרח למערב באופן דלא מינכרי מחיצות צפון ודרום והפילוש שבאמצע הוא העובר בין שני כותלין לבד ואין כאן שם ד' מחיצות כיון שמחיצות צפון ודרום

הרי"ז מועיל גם לבפנים, הרי הא דאומרים שחצר קטנה אסורה הוא כשכותלי הקטנה נכנסין לתוך החצר הגדולה, וג"ט, נמצא א"כ שאין הגיפופין בצדי הפירצה אלא מאחוריהם.

ואכן נפסק להלכה בשו"ע ושוע"ר בס' שע"ד ס"ג שגם כלפי החצר הקטנה אם אינה מופלגת ג"ט מכותלי אורך הגדולה, "היתה קטנה ניתרת ע"י נראה מבחוץ ושוה מבפנים". ועד"ז כתב רבינו שם ס"ב. וא"כ לכא' אינו מובן ביאור הבי"א: מה לי ש"אינו ניכר" בפנים, ברחוב המוקף ממחיצות הבתים, והרי בכ"ז בחצר קטנה שנפרצה, שגם שם אין הגיפופי "ניכרים" בפנים החצר הקטנה, ואעפ"כ נחשבים הגיפופים אלו מחיצות, גם כלפיה. וא"כ גם אנו נאמר כן, לענין שמחיצות החומה נגד חלל השער, יחשבו "גיפופים" ומחיצות כלפי תוך הדרך, אף שאותם המחיצות אינם נכרים שם.

ידעתי שישנם שטוענים שהלכה זו (שאם לא נכנס הגיפופי ג"ט לתוך הגדולה, הרי הגיפופי נחשב מחיצה גם לקטנה) הוא רק לענין תיקון לחי, שמקילים בזה לענין החיוב לתקן להקטנה, דרך לענין זה נחשב כאילו יש גיפופי גם להקטנה, אבל לענין שאר הלכות, ובפרט הלכות דאורייתא אין אומרים שהגיפופי נחשבים מחיצה לקטנה, אפי' אין נכנסים לתוך הגדולה ג"ט.

בהקדים: הבי"א עצמו לא הזכיר כאן המושג של "סילוק מחיצות", מושג שנשתרבב ע"י כמה וכמה, באומרים שלזה נתכווין הבית אפרים.

דהנה מושג זה לא הוזכר בגמ' בעירובין צב, ב בציור כזה, אלא בחצר גדולה שנפרצה לקטנה, גדולה מותרת וקטנה אסורה, מפני שהיא כפיתחה של גדולה ואילו עשה מחיצות נוספות והשוה על ידיהן את גיפופיה של הגדולה, והיינו: שהצר את רוחב החצר הגדולה, על ידי שעשה מחיצות מקבילות לקטנה בתוך הגדולה, ע"ז אמר שם אביי שכשהשוה את גיפופיה סילוק מחיצות [גיפופין] הוא, ומשום כך נאסרו, והיינו כשמחיצות מזרח מערב נמשכות הלאה מהמחיצות דרום צפון, וסגר המחיצות, משא"כ בחומה רגילה, שאפי' מלא בתים ממזרח למערב, אין בתים הללו משוכים הלאה, לאחרי שעובר חלל הפתח, ובזה לא נאמר המושג דסילוק מחיצות.

יתירה מזו: מגמ' זו עצמה קשה להבית אפרים, שהרי בהלכה ד"חצר גדולה שנפרצה לחצר קטנה" (שבנידון זה דנה הגמ' ב"סילוק מחיצות"), הרי מה דא"א ש (למרות שהגדולה מותרת, מ"מ) הקטנה אסורה הוא כיון שלגבי הקטנה, שלא נותרו לה גיפופים, "פירצה" היא... ומה שאין מועילים הגיפופים לחצר הקטנה, נתבאר בגמ' שם דף ח', דאם סוברים ד"בנראה מבחוץ ושוה מבפנים"

הגדולה, שאל"כ גם הקטנה מופלגת מן הגדולה ע"י פסי הגדולה משום נראה בחוץ ושוה מבפנים כמשי"ת בסי' ש"ס!" יתירה מזו בשולי הגליון שם כתב להדיא: **"תוס' (עירובין) שם ד"ה גפנים כו' (ומהשמטת הטור אין ראייה שגם בסי' שע"ד ובסי' שס השמיט זה משום שסמך על מ"ש בסי' ס"ג אע"פ שהם ענינים חלוקים מאוד ע"ש בב"י..."**, נמצא שלדעת רבינו כן הוא הדין בשאר ההלכות (וכפי שמבואר כן מדברי התוס' בעירובין), ש"נראה מבחוץ ושוה מבפנים" מהווה מחיצה גם כלפי הקטנה, וא"כ לדעת רבינו מוכח דלא כביאור הבי"א.

אך לפי דברי הצ"צ מתבארת הלכה זו של השו"ע כמין חומר, ובפשטות בלי שום קושי כלל וכלל: שאף שיש ד' מחיצות בחומה המקפת אותה מכל צדדיה, מ"מ, הפירצה של טז אמה כנגד

וכן כתב לדוגמא הרה"ג הרב צבי שכטר שליט"א בספר עקבי הצאן סי' יג אות ו' הערה 3 וכתב שאף שהכף החיים בסי' עט כתב לענין צואה, שאם יש צואה בגדולה אין איסור לקרות בקטנה מחמת הגיפופי כלפי הקטנה, וכתב ע"ז הרה"ג הנ"ל, ש"מסתימת שאר הפוסקים" דלא כתבו חילוק זה לענין צירוף י' לדבר שבקדושה בסי' נה, נראה מוכח שאין סוברים כן, דלשאר הלכות אין מה ש"נראה מבחוץ ושוה מבפנים" מחיצה כלפי בפנים בשאר הלכות שבתורה.

אבל דא עקא: רבינו הזקן פוסק בענין זה עצמו בסי' נה להדיא שלא כדבריו, וכ"כ שם בס"כ בסוגריים: **"וכ"ז כששכנסים כותלי אורך הקטנה לתוך הגדולה ומופלגים שם ג' טפחים מכותלי אורך**

עשה סוכה זו אלא לשבת של ימי הסוכה וי"ל דמייירי כשעשה צורת הפתח לזופן השלישית ורב כהנא דהכא לטעמיה(ד) דאמר לעיל (דף ז א) וצריכא נמי צורת הפתח וכיון דהוה ליה צורת הפתח מדאורייתא סגי לה בהכי דבכ"מ צורת הפתח חשיב כמחיצה ולא בעי טפח שוחק אלא מדרבנן הלכך מהני ליה נראה מבחוץ מיגו דמהני לענין שבת מהני הכא כל שבעת ימי הסוכה", דלכאוף נתן לפרש דעיקר כוונת הרא"ש הוא לומר שלענין "לחי" שעיקרו משום היכרא קשה לומר שיועיל מה שנראה מבחוץ לענין דופן סוכה, אבל באמת בענין צורת הפתח דענינו (לא היכרא, אלא) מחיצה, הרי כתב שמועיל "נראה מבחוץ"!

4 יש שכותבים שמדברי הרא"ש בסוכה פ"א סי' ל"ד מוכח שחולק על התוס', וז"ל שם: **"[דף יט ע"א] רב אשי אשכחיה לרב כהנא דקא מסכך על גבי אכסדרה שאין לה פצימין א"ל לא סבר לה מר להא דרבא דאמר יש לה פצימין כשרה אין לה פצימין פסולה אחוי ליה נראה מבחוץ ושוה מבפנים (כזה) ואתמר נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי וקשה מה ענין מבוי לסוכה במבוי איכא ג' מחיצות ולא בעינן לחי אלא להיכרא בעלמא הלכך סגי בנראה מבחוץ ושוה מבפנים דבהיכרא כל דהו סגי אבל בסוכה דופן שלישי צריך להיות ליושבי בסוכה כמו שתי הדפנות וכי תימא דאמרינן מיגו דמהני לשבת מהני נמי לסוכה לאו מילתא היא דלא אמרינן מיגו מדרבנן לדאורייתא. ועוד וכי לא**

דהילכתא" לפועל ממש, (היאך
סומכין בפועל הצוה"פ בעיירות),
ולא שמביאו כדרך אגב או לכל
היותר להביא משם איזה נקודה
ללמוד מהם למק"א, ולכן פסקא זו
מכריעה ביותר,

(ב) אבל התבוננתי עוד: הרי
בפיסקא זו, רואים מה שרוצה
להגיע לפתור השאלה מרכזית:
היאך סומכין על עירובין בעיירות,
והרי"ז ספק ר"ה, כיון שיש "גדולי
הפוסקים" הסוברים שא"צ לס"ר,
וכדי להגיע להכרעתו הסופית,
רואים שבונה כמה יסודות: (א)
מחלוקת ראשונים בין גדולי
הפוסקים אם צריך ס"ר, (ב) דיון
בפירצות לפי חכמים, וההצעה
שפירצה טז "אתי רומ"מ" אפי'
לשיטתם, (ג) צוה"פ מועיל אפי'
בר"ה,

(ד) ההכרעה: שכיון שמעיקר הדין
פוסקים כחכמים ד"לא ארומ"מ"
לכן מעיקר הדין מועיל צוה"פ אפי'
בר"ה שיש טז אמה, אלא
שמדרבנן אי"ז מועיל, ועל הדרבנן
סומכים אשיטות דצריך ס"ר.

(ה) יתירה מכל הנ"ל: הפיסקא הזו
מבסס הרעיון שצוה"פ מועיל אפי'
בר"ה גמורה, שזה הסיבה
שיכולים לסמוך אצוה"פ בר"ה, וזה
בניגוד דברי הריטב"א, והרמב"ם,
והיסוד להקל הוא שיטת התוס'
עירובין כב, א שבה יש ב' יסודות:
א- שפירצה טז אמות חמור עד
שגם לחכמים "אתו רומ"מ"

חלל השער, ובקיעת הרבים בשטח
ובמקום זה, מבטלים שם מחיצות
נגד חלל השער, (או שאין המחיצה
מתייחס כלפי מקום זה), ובמילא
אין "שם ד' מחיצות" ו"כח" של ד'
מחיצות הלכתיות, אלא "ב'
מחיצות בלבד" ולכן הוי ר"ה, וצריך
דלתות.

עוד במרכזיות דברי הצ"צ עירובין סג,ד סד, א

שפירצה טז ארומ"מ גם לחכמים

זה היסוד לההכרח שצוה"פ מועיל אפי' בטז

כמבואר בתוס' עירובין כב, א

לאחר עיון התבוננתי, שמה
שכתב רבינו הצ"צ בחידושי
לעירובין סג,ד סד, א היא כתיבה
יותר מכריעה וחשובה, ממה
שכתב בעניינים אלו במק"א: (א)
לא רק מפאת ששם מביא דבר זה
בארוכה יותר, ובביאור יותר,
ובבהירות יותר, ובעיקר שם מביא
דבר זה כנושא המרכזי אותו רוצה
להכריע, ובסגנון וצורה של "אליבא

ונסיים בדברי היד מלאכי כללי
התלמוד כלל תצה

"סוגיא בדוכתה עדיפא, לא אמרינן
אלא היכא דודאי פליגי תרי סוגיות
אהדי דאז נקטינן כסוגיא
דבאתרא משום דסוגיא בדוכתא
עדיפא אבל היכא דמצינן למימר
דלא פליגי אהדי אלא דבחדא
סוגיא סתם ולא פירש ובאידך
סוגיא פירש הדבר בהדיא אז לא
שייך לומר סוגיא בדוכתה עדיפא
אלא אדרבה בזה נאמר ילמוד
סתם מן המפורש דאפוש
פלוגתא לא מפשינן, כ"כ הר"ב
עיטור סופרים במקרא סופרים דף
ח' א'":

וכיון שבפיסקא הזה דעירובין סג,
ד- סד, א היא המפורשת ומבוארת
ביותר, בעצם הענין דידן, וגם בנוסח
של הלכה למעשה (שבזה חוקר
למה סומכין על עירובין בעיירות),
יש בזה בכדי ללמוד הסתום מן
המפורש הזה, באופן שברור שאין
כאן שום מחלוקת בין שאר
המקומות למקום המפורש ביותר.

ולאידך זה מוביל החידוש ההפכי
המיקלה: שצוה"פ מועיל לגמרי
אפי' בר"ה, ולפי"ז יוצא שמועיל
צוה"פ מה"ת גם בר"ה, אבל אין
מועיל מדרבנן וע"ז סומכים
בשיטת רש"י שצריך ס"ר כנ"ל
בארוכה, הרי פיסקא זו (לא רק
שמבוארת ובהירה, אלא) גם היא
כתובה למעשה ממש, לבאר היאך
סומכים בפועל בצוה"פ בעיירות
(קטנות), ומיניה שפיסקא הזו יש
בה כח יתר שכמו שסומכים בתוס'
הנ"ל להקל בצוה"פ, באותו קנה
מידה יש לסמוך עליו להחמיר
שפירצה טז אמה "אתו רומ"מ" גם
לכחמים מה"ת!

הרי שמרכז הפיסקא כולל בתוכו
הרעיון שחכמים סוברים שפירצה
טז "אתו רומ"מ" בכדי להכריע,
שאינן יכולים להשתמש עם ההיתר
שכיון שפוסקים כחכמים ד"לא
ארום"מ" לכן מקילים בעיירות
דידן, כיון שבפועל גם החכמים
סוברים "ארום"מ" בפירצה טז,
ולכן הוצרך לייסד, שמה שמועיל
הוא דוקא בזה שעושים צוה"פ
במקום זה, ולכן: (דוקא) לשיטת
חכמים בזה כבר נפסוק "לא אתו
רומ"מ כשישנו צוה"פ וכו'. וא"כ
ברור שלפיסקא זו יש כח חזק יותר
מכל שאר המקומות שדן בזה, כדי
להכריע שנפסוק כמוותו (אפי' היה
סתירה למה שכתוב כאן, ומכ"ש
שמשום שזה המקום החזק
ביותר, שיש לפרש, כפי האפשרי
שישאר מקומות אין סותרים למה
שכתב בפיסקא זו).

סיכום הדברים בדעת הצ"צ

שהוא ענין רה"ר מצד שבני העיר מתקבצין שם ואינו סתום מד' רוחות לגמרי כ"א יש לו שני פתחים גדולים ברוחב י"ו אמה י"ל חשוב רה"ר", וחוזר תוכן זה שם עוד, ונראה שזה מכריע יותר משאר מקומות.

אך יתירה מזו הנה האמת שאנו מדייקים לומר, שכאן עדיף: שהרי אין כאן סתירה מפורשת כלל, ואנו ביארנו בארוכה שהם יכולים להתפרש בענין שאין כאן סתירה, הרי בוודאי וברור ופשוט שהדברים שנכתבים בצורה ברורה לפסוק להלכה גובר ומכריע על שאר מקומות שלא באו באופן מפורש בענין זה, ויוצא לנו ברור דעת הצ"צ.

ולסיום נחתום
בהדגשה הנ"ל: כל
פירוש זה, אינו פירוש
"חדש" בדעת הצ"צ,
וברבינו הזקן לפי

בכלל כשמעיינים ורוצים לדעת היאך להכריע מהו דעת גדול או פוסק, כשלכא' הדברים נראים סותרים זא"ז, הרי בוודאי הולכים לפי הדברים שכתב בפירוש ולשם ליבון הילכתא.

והנה בעניינינו: איך להכריע בזה, שהרי כל הדברים שכתב והגיע לידינו (גם החידושים), כתבו בענין "אליבא דהילכתא" וכפי שנדפס בהשער בלאט של חידושי. ובפרט שבעניינינו הרי מה שכתב בחידושי לשבת ומס' עירובין הרי כתבו בסגנון אליבא דהילכתא.

והאופן הנראה להכריע בדבר בפשטות הוא: שבמקום שדן באותו ענין עצמו, לפתור שאלה זו, לה יש תוקף יותר, ולכן נראה יותר שכיון שבמס' עירובין דן להדיא בעצם השאלה, שגם לדעת חכמים הסוברים "לא אתו רומ"מ" הרי בענין שיש פירצה טז, גם הם מודים ד"אתו רומ"מ", ובשאר מקומות הוא מביאם בקצור, ובדרך אגב בתוך הדברים, הרי הפשטות הוא שזה מכריע גם אם היה ברור שיש כאן סתירה.

וכמו"כ לענין המבואר במס' שבת, הרי מבאר בביאור יותר עצם גדר מקום של טז אמות היוצא מתוך הד' המחיצות, "אע"פ שזולתן יש לו ד' מחיצות גמורות. מ"מ כיון

"אף לרבנן י"ל אם הפרצות רחבות יו אמות י"ל הוי רה"ר"

הצ"צ, כיון שהצ"צ
פירש להדיא ובביאור:
שגם לחכמים הסוברים
"לא ארומ"מ" כשיש
פירצה טז אמה בין
המחיצות הרי"ז ר"ה
דאורייתא!

דברים המפורשים של
הצ"צ
חידושים שבת סד, א